

Školní inspekce v letech 1945–1989

Po druhé světové válce se Československo, zmenšené o území Podkarpatské Rusi, ústavním dekretem prezidenta republiky č. 11/44 Úř. věst. o obnovení právního pořádku z 3. srpna 1944 vrátilo k předválečným právním normám. Výjimečně mohly platit i předpisy z období 30. září 1938 – 4. května 1945, pokud ovšem neodporovaly ústavě.

V oblasti školství došlo k největším změnám až v roce 1948, kdy byl vydán zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství, platný od 1. září 1948. Tento zákon po 79 letech proměnil české, resp. československé školství, když jednak prodloužil povinnou školní docházku z osmi na devět let, jednak nově zorganizoval školskou soustavu, když se její součástí staly mateřské školy a byly zavedeny pětileté národní školy (dnešní první stupeň základní školy), na něž navazovaly čtyřleté střední školy (dnes druhý stupeň základní školy). Původní střední školy, nově školy III. stupně, byly proměněny na maximálně čtyřleté ústavy.

Obr. 55: Růžena Dvořáková: Pionýři píšou dopis prezidentu Klementu Gottwaldovi. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1952

V roce 1953 byl přijat nový zákon č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů, jehož vzorem bylo sovětské školství. Povinná školní docházka byla zkrácena na osm let a žáci ji absolvovali na osmileté střední škole (dnes základní škole). Na ni navazovaly tři ročníky výběrové jedenáctileté střední školy (obdoba dnešního gymnázia) či různé typy odborných škol. Důsledkem bylo faktické zkrácení středněškolského vzdělání o dva roky – osm let základní školy a tři roky střední školy proti devíti a čtyřem létům, které stanovil předchozí zákon. Důvodem tohoto zkrácení vzdělávacího procesu byla i snaha o co nejrychlejší zapojení nových pracovních sil do výrobního procesu. Zkrácení povinné školní docházky se však neosvědčilo, a tak ji nový školský zákon č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání, opět prodloužil na devět let. Zavedl základní devítiletou školu (ZDŠ) a tříletou střední všeobecně vzdělávací školu (SVVŠ), která představovala obdobu gymnázia. Vedle nich existovala odborná učiliště a střední odborné školy. V roce 1968 se střední všeobecně vzdělávací školy proměnily zpět ve čtyřletá gymnázia (zákon č. 168/1968 Sb., o gymnáziích). Další prodloužení povinné školní docházky, tentokrát na desetiletou, zavedl zákon